

Turkulainen Taketti

Elettiin vuotta 1622. Ruotsin valtakunta oli suurvaltakamppailuissaan jatkuvassa rahapulassa ja kehitti kaikenlaisia veroja ja maksuja kassakirstunsa täyttämiseksi. Säädyt eli valtiopäivät päätti, että oli alettava kantaa tullia kaupunkien maarajoilla. Tätä kutsuttiin pikkutulliksi erotuksena ulkomaankauppaa verottavasta meritullista.

Maakauppaa käytiin pääasiassa kaupunkien toreilla ja tiettyinä markkina-aikoina, jonne tuottajat eli talonpojat toivat tavaransa myytäväksi. Vastaavasti kaupungeista vietiin maaseudulle tavaraa, mm. käsityöläisten tuotteita ja nekin kuuluivat pikkutullin pariin. Käytännössä verotettiin kaikkia kotimaisia tuotteita, joita syötiin tai kulutettiin, kaikkea mitä myytäväksi oli tarjolla. Veron määrä oli 1/32 myytävän tavarán arvosta, osapuilleen siis kolme prosenttia. Vuodesta 1624 lähtien, jolloin säädös käytännössä astui voimaan, kaikkien, jotka halusivat myydä tuotteitaan, oli maksettava tullimaksunsa kaupungin porteilla ja vietävä tavaransa myytäväksi toreilla. Suora kaupankäynti kaupunkilaisten ja maalaisten välillä oli kiellettyä.

Tulliaidat

Samaan päätökseen liittyi myös määräys, että kaupungit oli ympäröitävä tulliaitauksella, jotta tulli voitaisiin periä tulliporteilla ja samalla ehkäistä salakuljetus. Tällaiset tulliaitaukset portteineen ilmestyivätkin kaikkiin Suomen 1600-luvun kaupunkeihin ja ne pysyivät käytössä aina vuoteen 1808, jolloin maan sisäinen tullijärjestelmä uusien isäntien toimesta poistettiin. Turussa ryhdyttiin luonnollisesti tulliaidan rakentamiseen heti säädöksen tultua voimaan. Kallioisilla paikoilla aita on ladottu kivistä, ja sitä korotettiin lauta-aidalla. Muutoin aita oli pystypaaluista rakennettu puuaita. Näin saatiin eliminoidua yritykset päästä tullirajan yli salaa, ja samalla aita luonnollisesti markkeerasi kaupungin ja ympäröivän maaseudun rajaa. Aita esti myös eläinten kulun rajan yli puolin ja toisin. Aitaa kutsuttiin nimellä Taketti, ja se esiintyy vanhoissa kartoissa, myös Turkua kuvaavassa, mahdollisesti Olof Gangiuksen vuonna 1634 piirtämässä kartassa.

Nykyisin tuosta tulliaidasta on jäljellä vain pieni kivilatomus Yliopistonmäellä. Taketista ovat muistuttamassa vanhat nimet porteista, joissa kyseinen vero kerättiin. Näitä olivat Hämeentulli U-sairaalan tienoilla (siitä mm. nimi Hämeenportti), Uudenmaantulli Kupittaalla, Meritulli nykyisen Ursininkadun päässä, Aninkaistentulli Linja-autoaseman paikkeilla ja Multavieruntulli Piispantalon seutuvilla jokiliikennettä varten.

Katso myös <https://www.turunkulttuuriyhdistys.fi/kertomuksia/turun-kulttuuriyhdistyksen-adoptioh/>